

čuden, da sem se bal zanj. Oba sva čutila, kakšen razloček je vendar med človekom in človekom, med njimi, ki morejo vreči beraču dinar v blato, in njimi, ki ga hvaležno pobirajo. Tudi on je bil tak enonog berač. Kolikokrat se bo še sklonil po vrženo mu miloščino, kolikokrat bo še moral pasti v blato in se hvaležno smejati? Trudil sem se zaspati. Toda v neurju duše se je odprl temen studenec in vse do jutra sem moral piti njegovo grenko vodo.

FRANCE KUNSTELJ

NJENI VEČERI

Čudne ptice so spomini! Bele, črne in mehho pisane. Priskakljajo kakor lačni golobje pred tvoja vrata, da jih nakrmiš. Vse gruli in kriči, vse šumi in skače, živo prhutanje te vsega prevzame in zaželiš si, da bi imel ptice za zmeraj pri sebi. Stegneš se, pa jate se vzdignejo, kot bi se spustil mednje jastreb, samo oster piš ti udari na uho in prazno je vse naokrog.

To so večeri, bele ptice iz Korotana, Bog z vami!

Teti je bilo tri in šestdeset let, pa bi ji prisodil najmanj sedemdeset, pa debelih. Slabotna je bila, suhotna in bolehná. Na koščen obraz ji je legla resnost, čudna resnost, ki sem jo opazil samo pri njej in ki jo je znala samo ona spremeniti v živahnost in sladko ljubezen, v tako ljubezen, ki je polna tajinstvenega veselja in ki se ji do dna pozna, da je bila porojena še v sončni mladosti. Lasje so bili ubožici že posiveli, kot bi vanje nasul belega pepela; zadaj nad tilnikom je imela povezane v klobčič. Ko bi otrok vedel, kdaj in zakaj so se ji tako pobelili, o, gotovo bi se zjokal in ji skočil v naročje in jo objel... Pa saj jo je nekaterikrat, samo zakaj? V njenih malih, sivopisanih očeh si videl dolgo življenje, skrbi in trpljenja polno. Pa samo včasih, ko je igrala.

Igrala je. Kvarte, kvarte... Vsak večer.

Z možem sta stanovala zgoraj. Mlada dva in njuni otroci so bili spodaj; čez dan so se držali otroci skoraj zmeraj pri starih dveh.

Mrak se je bil že zgrnil nad pokrajino, ki je odmolila angelovo češčenje. Tiho je postajalo vsenaokoli kakor pred velikim praznikom.

Sedel sem v kuhinji, ko smo dobro povečerjali.

S stricem sta vrgla.

»To hast!«

»Aa! Vergessen!... To, jetzt!« se ji je zasmejala in pogledala ga je v šali škodoželjno v mrke in svetle oči. Sedel mi je nasproti, ona na desni od mene.

»Hm!... Herz!«

Tiho. Nestrpno sta čakala štetja.

»To ich hob' noch viel! Ha-a-a!«

»To hast, na!«

Tleskalo je spet na mizo, šuštelo je spolzko med prsti obema, figure so nenadoma oživele in krožile okoli njunih glav kakor strahovi, ki jih zre otrok v temi. Medla luč je lizala mastne pike in ase, herce, kralje in zavaljene dame. Utihnila sta.

Stric je vlekel iz kratke pipe. Oblaki sivomodrega dima so se muzali nad glavama, nato so krožili v težkih kolobarjih in se izgubljali gori nekje pod stropom.

Še enkrat. Konec igre.

»Fertik! Dreißig, achtunddreißig...«

Ona je dobila. Če je stric zgubil, ga je začela dražiti z veselimi smehljajem na ustnah in takrat sem jo videl, da je bila v obraz kakor dvajsetletna Francka, ki prižene na jesen iz Tirol čredo: vsa srečna je v svoji skromnosti, smeje se kar na glas, ko se zapode janci za plahimi ovci.

»Nochamol,« je s prikrito nejevoljnim basom poprosil, češ zdajle te bom pa že zdelal, če le vrag ne bo.

In spet sta šla. Vrgla sta dvakrat, štirikrat, sedemkrat... Vsak večer. Ne vem, kaj me je prijelo, da sem bil zmeraj zraven, čeprav sem samo gledal in poslušal. Kot bi stal pred obrazom, ki govori vame v čudni tihoti, polni ljubezni in miru, toplote in sladkosti, se mi je zdelo. Dremavec se me je loteval čedalje bolj, pa čutil sem se kakor priklenjenega k mizi, nisem in nisem mogel stran.

»No, gema nochamol!« je dejal, ko je spet izgubil igro.

»A! Bin zu schlafrig.«

Globoko se ji je zazdehnilo, da so ji lica zakrila od luči motne oči, z desnico je segla čez veli obraz in si jih omela. Vstala je in tiho izginila iz kuhinje.

Vsi drugi so že trdno spali. Bral sem naprej časopis. Stric si je dal na nos nove črne naočnike, se zleknil v kot ob mizi kakor pretegnjena mačka in listal po knjigi, ki jo je bil slučajno potegnil iz omare. Enakomerno tiktakanje ure, ki je visela na steni ob oknu, je udarjalo v gluho tišino. Stric je kmalu začel vleči dreto.

Za debelo uro se je že premaknil dolgi kazalec, ko so me začele oči peči. Vstal sem, voščil stricu lahko noč in stopil na balkon.

Čudovita noč korotanska! Jasna svetloba se je razpela nad prostrano dolino, ki je bila tiha, ker je pač sanjala o sveti ljubezni. Tam izza pokojne Osojščice se je bil prizibal mesec, jadral po ogromnem visokem morju in sipal cekine na belo pot, ki se je vila iz mirnih Trebenj proti Beljaku. Zvezde so mu prijazno mežikale in pozdravljale dolino. Lahek vetrič se je prikradel od nekje in mi bušnil v obraz in razgreta lica.

Zemlja Korotana, kako si mi sveta! Vzljubil sem te, kakor sem vzljubil sanje, porojene iz čistega srca, kakor sem vzljubil ljubezen,

ki je spala tam daleč nekje in čakala name, trudnega in lačnega popotnika. Vzljubil sem tvoje ljudi, ki sesajo iz tujčevih prsi, vzljubil sem tvojo kri, vzljubil tvoje dneve in noči, ki so mi dale občutiti dih tvojega srca...

Iz trde teme je nekaj zakašljalo. Ustrašil sem se, da sem se nehote zganil, ker sem bil tako zaverovan v božjo noč. Obrnil sem se tja, odkoder je prišel šum.

Ona je bila.

Skoraj je nisem mogel spoznati. Čepela je tam na koncu balkona ob ozki mizici, samo dolge roke in glavo sem razložil iz teme. Obrnjena je bila v noč, zrla je tja v daljavo proti Beljaku, tja naprej morda za Dobrač proti goram, ki jih je obžarjala blede mesečina. Iz kuhinje so se trgali plahi prameni svetilke in lizali njene koščene prste, njeno belo glavo, njeno belo dušo.

Še nocoj jo vidim pred sabo, kakor sem jo gledal tisti večer.

»Ti tukaj, teta! Kako sem se prestrašil.«

Ni mi odgovorila, a razumel sem njen molk. Tiho je čebljala češčenamarije in jih spremljala z drobnimi jagodami, ki jih je počasi drugo za drugo spuščala med prsti.

Videl sem jo, sveto mučenico sem videl in zazdel sem se sam sebi majhen, slaboten in grd. Čutil sem, kakor da mi je nekaj pljusnilo iz srca, ki je ležalo globoko doli nekje, kakor na blatni cesti, pljusnilo mi je prah v obraz, na mlada lica in v oči, ki niso marala gledati ljubezni. Kakor otrok, ki je grešil in sedi prvič na zatožni klopi med strogimi obrazi sodnikov, sem stal pred njo.

Pustil sem jo, nisem je hotel motiti, pa saj mi je bilo tudi hudo nerodno. Šel sem potihem skozi sobo, da bi se spravil spat. Težak duh mi je udaril v obraz, smrčalo je nekaj tam v temi, otrok se je zganil in bolestno zastokal:

»Grossmutter, tu...« Mehak glas se je zgubil pod gorko odejo.

Legel sem. Mesečina je risala svetle, dolge pege po zidu in posteljnini. Dolgo v noč nisem mogel zaspati.

Videl sem jo — še zmeraj, kako je ždela tam na balkonu, vsa zatopljena v sveto molitev. Slišal sem njen šepet, slišal sem enakomerne češčenamarije, ki jih je stresala v molek in tiho noč. Predme je stopila kopica otrok, ki so capljali okoli njenega krila in rdečih lic klicali: Grossmutter, Grossmutter...! Da, otroci! Ko bi vi vedeli, kaj ona dela, ko tako sladko sanjate o njeni dobri in polni roki, o njenem veselem in ljubeznivem obrazu; ko bi zdajle prišli k njej in jo gledali, odkod jemlje toliko ljubezni in sonca za vašo, tako živa srca! O, tudi jaz bi se vam pridružil in s sklonjeno glavo stopil prédno in se zgrudil. Začutil bi njeno bližino, njen dih in šepet češčenamarij — o, pa me ne bi bilo sram, ne bi zardel v lica, kot sem nocoj, ne, na glas bi zajokal z drobno Kristino:

»Grossmutter, tu...!«

To so tvoji večeri, teta! To so tisti večeri, za katere veš samo ti in tvoje materinsko čuteče srce, ki ljubi vse od Kristine do Elze, vse... Oni sanjajo, ti jih pa ljubiš.

Vsak večer. Kvarte in molek.

Ne morem zaspati...

Zadnjič — o, kako čudno je bilo! — smo prišli spet na njen dom. Vsi v črnem smo bili in tihi. Stopil sem na balkon. Spet sem jo videl pred sabo, tam v temi je čepela, spet sem jo slišal in solza mi je hotela zdrkniti čez obraz. Ne, nje ni bilo več tam v temi, v hiši je ležala med belimi svečami...

Sivo vreme se je vleklo nad Trebnjami in prepreglo s svojo žalostno puščobo vse ravni tja do pokojnih Osoj ob dolgem jezeru.

Zagrebli smo jo.

Vrgli smo trde zemlje na njeno drobno glavo, na njene pepelaste lase, na njeno blede in velo lice, na njene sive in jasne oči, ki so spale pod ohlapnimi trepalnicami, nasuli smo črnice na njene koščene roke, počivajoče na mrtvem srcu... Nasuli smo črnice na njene tihe in samotne ure, na njene večere...

Iz črne gneče se je utrgalo tisto bolešno:

»Grossmutter, tu-u-u...!«

Bele ptice so odfrčale, sam sem ostal in čakal sonca.

Njeni večeri so šli z belimi pticami. Da bi se na spomlad ali kadarkoli vrnili...

»Grossmutter, tu...!«

VIDA TAUFER

MLADE VEJE

V gozdu so ob potu mlade veje.
Veter rad se z njimi poigra.
Dež jih moči, sonce se jim smeje,
mesečina v njih se lesketa.

Dež je lil, ko mimo sva hodila,
kaplje so tonile v gozdna tla.
Voda je vso zemljo prepojila
in iskala s svojo silo dna.

Mlade veje so zatrepetale,
v strahu so se vile ko roké.
Dež je tolkel, veje so jokale,
z listja so jim padale solze.